

ДВАДАСЕТ И ПЕТ ГОДИНИ СПИСАНИЕ „СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА”

П. Цонов

Началото

Списание ”Социална медицина” се създава във време, белязано от промени и труден за България период, натрупал сериозни здравни проблеми и ограничени възможности за решаването им. Годината е 1993, една година след провеждането на V-я конгрес по социална медицина в гр. Плевен, когато за председател на Дружеството по социална медицина е избран проф. Алекси Вълчев. Тогава се ражда идеята за създаване на тримесечното списание „Социална медицина”. Проф. Кольо Гаргов и проф. Ал. Вълчев обясняват потребността от създаване на списание като орган на Дружеството. Списанието носи името на научната дисциплина „социална медицина” – приложна изследователска област за изучаване закономерностите на здравето и здравеопазването, дисциплина, поемаща ролята на обща теория и практика на здравният мениджмънт и здравната политика. Замисълът е сп. „Социална медицина” да стане изразител на българските социално-медицински идеи на ръководители и специалисти от здравната мрежа, да стане поле за дискусии и творческа изява по актуални социално-медицински въпроси. До края на 2002 г. редактор на списанието е проф. К. Гаргов, а след това и досега – доц. Петър Цонов. В редколегиата през годините вземат участие: проф. Н. Запрянов, проф. Мир. Попов, проф. М. Петров, доц. Т. Чолакова, доц. Зл. Глутникова, доц. Н. Фесчиева, доц. Г. Грънчарова, доц. Хр. Грива, проф. Л. Иванов, доц. Ц. Пеевски, доц. Евг. Делчева, доц. М. Вуков, доц. Н. Василевски, доц. К. Докова, проф. Г. Ончев. За периода 1993-2017 г. са създадени 100 броя списания по 48 стр., които отговарят на 14 400 стандартни машинописни страници. Тематиката на списанието през тези 25 години включва различни проблеми в областта на общественото здраве чрез установената структура на списанието: Акценти, Здравна политика, Социална медицина, Епидемиология, Информатика, Мениджмънт, Икономика, Лекарствоснабдяване, История на медицината, Култура и медицина, Медицинска антропология.

Представа за изминатия 25-годишен път

Ще споменем в хронология някои имена на статии и авторите им за изминалите 25 години. Надяваме се те да покажат естеството на разглежданите социално-медицински проблеми в техните теоретични и практически измерения.

1993 – Здравословна политика – готова ли е социалната медицина? (К. Гаргов); Общи размишления за задачите на здравеопазването през 90-те г. (М. Кетли-Карлсън); Приоритети на социално-медицинските изследвания (Ал. Вълчев); Перинатални проблеми в период на социални промени (Н. Фесчиева, Ст. Попова); Атлас на „избежимата смърт” за страните от Централна и Източна Европа (Здр. Богданов).

1994 – Множественост на хроничните заболявания (Зл. Глутникова, М. Мутафова); Злополуките в България като медикосоциален проблем (Игн. Добрев); Виенска декларация за инвестиции в здравето на жените в страните на Централна и Източна Европа, СЗО, Виена 1994 г., (по този повод са проведени 7 симпозиума за здравето на жените).

1995 – Здравето на жените в медико статистическата информация (Т. Чолакова); Медико социална характеристика на жените с мъртво раждания в Плевенския регион – 1982-1993 г. (М. Балашкова, Г. Грънчарова, С. Славейков, Ст. Станчев); Характеристика на регистрираните аборти в здравните заведения на Старозагорски регион за периода 1985-1994 г. (Ю. Маринова, Ст. Маркова, К. Пеева); Тютюнът и здравето на жените (Н. Миленков); Ранните раждания и аборти в България и Европа през втората половина на XX век (Д. Чалъкова, Л. Яджова, Е. Ташева).

1996 – Икономически преход в България и промените в раждаемостта и телесното тегло на новородените (1986-1994) (Н. Фесчиева, Ст. Попова, С. Цветарски); Тютюнопушенето сред

студентки медички (К. Пеева, Св. Димитрова, Ю. Маринова); Рискът в женския бизнес и неговите здравни последици (М. Николова); Хроничен алкохолизъм при социално слаби жени (Е. Станкова, А. Хубенова); Патологични аспекти на насилието над жените (Ст. Василев, В. Иванов); Недееспособността и самотата на възрастните жени (М. Мутафова, Хр. Малешков).

1997 – Здравно-демографско състояние на селското население в България през периода 1980-1995 г. (Кр. Дикова, Й. Василева, Д. Симидчиева); Медико-социални проблеми на детството в периода на прехода (Хр. Михов); Лицата на сенчестата икономика в здравеопазването (Е. Делчева); Абортите в България след либерализацията на аборта по желание (Н. Големанов, Д. Чалъкова); Промоция на здраве и първична профилактика при жените (Б. Тулевски, Н. Василевски).

1998 – Предизвикателствата на 21 век пред социалната медицина (Мир. Попов); Абортите в България след либерализацията на аборта по желание. (Н. Големанов, Д. Чалъкова); Национална програма за интегрирана профилактика на хроничните неинфекциозни болести (СИНДИ). Рамка на политиката (Н. Василевски); Фармакоепидемиология: същност, източници на данни, методи на проучване, приложение и бъдеще (И. Гетов, Зл. Димитрова); Човекът на бъдещето и медицината. (Хр. Христозов).

1999 – Продължителността на здравето е по-важна от продължителността на живота (Л. Бурилкова); Качеството на живот: цел на здравеопазването през 21 век (Мир. Попов); Защо психиатрите стоят настрана от превенцията на тютюнопушенето? (Г. Котаров, К. Миленков); Съвременни тенденции в организиране на грижите на лицата с дементен синдром (П. Балканска); Морално-етични и психични проблеми при стихийни бедствия (Р. Чакърова).

2000 – МКБ X-та ревизия и проблемите, свързани със здравето (Т. Чолакова); Изследване на психологическите бариери пред иновациите в медицината (Л. Дамянова); Потребности от стоматологични грижи за населението над 65 г. (Цв. Йолов); Фактори за решението за аборт – резултати от емпирично проучване (Ю. Маринова, Ст. Маркова, К. Пеева); Влияние на социалните фактори върху динамиката на самоубийствата (Г. Казакова).

2001 – Здравето на Балканите (Л. Иванов); Жените и злоупотребата с алкохол и наркотици (Г. Василев, Мом. Василев); „Абортната епидемия” в България – състояние в края на века (Ю. Маринова); Качество на живот и шизофрения (Г. Ончев); Кардиологията – днес и утре (Ю. Белов).

2002 – Управлението на здравни приоритети в дейността на общопрактикуващият лекар – резултати от емпирично проучване (Ю. Маринова, К. Пеева, Д. Михайлова); Общински план за действие по „околна среда-здраве” (М. Чучкова); Здравеопазването в централните печатни издания (В. Шипочлиева); Децентрализация и здравна реформа (П. Цонов); Законодателството и психиатричната реформа (Б. Бояджиев); Политиката никога не се променя без борба и натиск отдолу (Робърт ван Ворен).

2003 – Проблеми на експертната на работоспособността (П. Харизанова); Възможни здравни рискове при комуникациите в България (М. Израел, В. Зарябова, М. Иванова); Психологични умения в общата практика. Подходът на Балинт (В. Христова); Необходимост от непрекъснато обучение на медицинските сестри, работещи в училищните кабинети и детските градини. (С. Тончева); Оценка на разходите за хоспитализирани с лечение на пациенти с нежелани лекарствени реакции към антибиотици (И. Гетов, Г. Петрова).

2004 – СЗО Доклад за състоянието на здравеопазването по света – 2003 г.; Световен ден на здравето – 2004: Сигурността по пътищата; Проблеми по оказването на палиативни грижи – резултати от пилотно проучване (Т. Иванова, Н. Данова, Г. Казанджиев); Здравето се създава чрез организациите (Б. Ценова); Управление на рисковете в РЗОК (Цв. Зафирова).

2005 – Социален капитал, икономически резултати и здраве (Б. Бадура); Увод в медицинската антропология (М. Георгиев); Развитие на професионалното обучение по обществено здравеопазване: международният контекст и примерът на Медицински университет – Каунас, Литва (Р. Каледине, Л. Сумкас); Проблеми на поведенческата медицина за заболяемостта от есенциална хипертония. (Б. Пирьова, Н. Белова); Промоция на здраве в България – политическо развитие и съвременни предизвикателства (А. Керековска, К. Докова, Н. Ушева).

2006 – Здравеопазването и здравеопазването в периода 1990-2004 г. (Хр. Грива, Т. Чолакова, Кр. Дикова, М. Вуков); Социално-медицинска и икономическа тежест на алкохолната болест в България за периода 1990-2004 г. (М. Петкова); За необходимостта от нов модел на съвременното училище (Ст. Шпангенберг); Обществено здраве в ползването на общинската администрация – задачи и възможности (П. Цонов); Културни аспекти на болничната организация (Г. Ончев).

2007 – Предизвикателствата на здравеопазването в свят без граници (Ч. Начев); Анализ на съществуващите здравно-политически модели (К. Чамов); Потребности и нагласи към психичното здраве и предоставянето на психично-здравни услуги в общността в гр. Благоевград и областта (М. Околийски); Трите „Е-та“ на детското заглъстяване (епидемиология, етиология и ерадикация) – каква е действителността по света и на Балканите (В. Йотова); Информационната система на „Здравеопазване“: ведомствена или национална? (Б. Давидов).

2008 – Маркетингови стратегии в телевизионните реклами на храни и напитки, насочени към деца (В. Йотова, С. Галчева, В. Стратиев, Н. Фесчиева); Рискове за репродуктивното здраве: от отговорностите на акушер-гинеколога към отговорностите на обществото (Н. Василев, А. Начева); Ромите в България – особености на етноса и социална интеграция (П. Петров, Е. Караславова, Д. Сиджимова, М. Дякова); Някои актуални проблеми при обучението на деца от малцинствен произход (Ю. Баличев, А. Узунова, К. Костадинова); Обща характеристика на развитието на хосписите в България (С. Александрова).

2009 – Научните изследвания в областта на общественото здраве (Н. Фесчиева); Хранене и инсулти – изследване на хранителния прием в България (Н. Фесчиева, К. Докова, К. Александрова, С. Петрова, В. Дулева); Възникване и условия в хосписите у нас (С. Александрова); Оценка на пациентите за здравната реформа в България (Т. Веков); Историческо развитие на идеята за гражданско участие в здравеопазването (Д. Атанасова-Пийтърсе).

2010 – Качество на живот, свързано със здравето (Д. Ванкова); Здравни индикатори в международни класации на конкурентноспособността (Евг. Делчева); Здравните системи в някои европейски страни (М. Ганова-Йоловска); Реалности и приоритети на здравната сигурност (П. Цонов); Развитие на концепцията за „глобалното здраве“ (Л. Георгиева, С. Попова); Кризата на кадри и управлението на човешките ресурси в ирландските болници – обстановка, перспективи и поуки за България (Н. Николов).

2011 – Незаразните хронични заболявания – нов фокус на световната политика (Н. Фесчиева, К. Докова); Емиграция на българските лекари след 1989 г. (С. Бежарова); Световни политики за намаляване консумацията на сол на популационно ниво (К. Докова); Дейности в България за намаляване консумацията на сол (В. Дулева); Палиативните грижи в дома на пациента с онкологично заболяване – потребности в общата медицинска практика (Ю. Маринова, Св. Димитрова, Б. Парашкевова).

2012 – Емиграцията на българските лекари (Ст. Бежарова); Качество на живот свързано със здравето и общественото здравеопазване (Н. Фесчиева, Д. Ванкова); Профилактика на болестите с най-голямо болестно бреме – хроничните неинфекциозни болести. (Н. Василевски); Качеството на живот, свързано със здравето в общността. Резултати от проучване сред населението на град Бургас (Д. Ванкова, Н. Ушева, Н. Фесчиева);

Отношение на специалистите по здр. грижи към промоцията на здравето (К. Шопова).

2013 – Показатели за оценка на общественото здраве (Е. Насева, М. Стойчева, Д. Щерева, Т. Кундурджиев); Добри практики за интегрирани грижи в Европа и света (Г. Петрова, Т. Костадинова); Социалният капитал – детерминанта на качеството на живот, свързана със здравето (Д. Ванкова, А. Керековска, Т. Костадинова, Н. Фесчиева); Пациент центрирана грижа в дефиниции (Св. Димитрова, Б. Парашкевова, Г. Чамова, Г. Петрова, К. Песва, Ю. Маринова); Риск – същност, видове и измерване в онкологията. (Н. Димитрова, М. Вуков, С. Тонев).

2014 – Здравни данни, здравна информация и здравни индикатори у нас и в Европейския съюз (И. Арнаудов, Кр. Дикова); Популационни ракови регистри – защо имаме нужда от тях? (Н. Димитрова); Сериозно за ползата и вредата от здравната информация в Интернет (Ив. Ватахов); Стратегия на здравната реформа (Б. Давидов); Етапи на провеждане на здравно-икономическите анализи (Д. Игнатова, Г. Ончев); Еволюция на човешкия мозък (Вл. Овчаров).

2015 – Първият опит за реформа на социалистическото здравеопазване (Л. Калайджиева, М. Георгиев, П. Цонов); Неравенства в осигуреността на здравеопазването с ресурси (Евг. Делчева); Нагласи за профилактика на онкологични заболявания сред жените в България (Н. Джафер, К. Докова); Изграждане на национален регистър на болните от захарен диабет (Д. Чаръкчиев, С. Захариева, Г. Ангелова, Св. Бойчева, Ж. Ангелов, Г. Ненчовски, Л. Манева, А. Величков); Лекарски грешки и деонтология (Д. Радойнова).

2016 – Нови аспекти в политиката за хранене на европейско и национално ниво (В. Дулева); Храненето и безопасността на храните днес като проблем на общественото здравеопазване (Р. Еникова, М. Стойновска, В. Бирданова, Цв. Димитров, Цв. Виткова); Клинико-епидемиологични аспекти на внасяни от мигранти трансмисивни и други паразитози (Д. Вучев, Г. Попова); Обществено-здравен пазар на здравни услуги (Евг. Делчева); Изследователския процес в медицината и здравеопазването, ролята и значението на биостатистиката (М. Вуков).

2017 – Социален капитал в общността – необходимо условие за развитието на здравеопазването (Д. Ванкова); Динамика на причините за рисковите фактори за глобалната тежест на заболяванията (Г. Грънчарова, М. Камбурова, С. Георгиева, С. Александрова-Янкуловска); Различия и неравенства в здравето на лицата със и лицата без увреждания (Б. Ивков); Разходи за здраве от джоба на домакинствата в България за болнично лечение (Др. Драганов); Развитие на факмаоикономиката в България (Е. Христова, Зл. Димитрова, И. Първова, С. Огнянов, Ц. Делийски); Бъдещото развитие на човека (Вл. Овчаров).

Заключение

Трябва да се осъзнаят социокултурните последици от неблагоприятните тенденции на общественото здраве и потребността от укрепване на здравословния начин на живот. Като правилна следва да се приеме насоката за развитие на диалога „изследователи и политици“, който е бавен като процес и се нуждае от ресурси – социален капитал и финансов капитал. Не бива да си правим илюзии – по-важен е социалният капитал. Потребна е системна научно-изследователска работа и последователна социална и здравна политика. Същността е в координираната дейност между институциите на различни равнища, взаимодействието и ефективната работа на социалните и здравни структури. В центъра на вниманието винаги трябва да е човекът: като субект на познанието за здравето (здравна култура), като субект на здравното поведение (рискови фактори, начин на живот) и като субект на надеждата за здраве (отношение към източниците на здраве).

Тези трябва да бъдат опорните теми на нашето списание и в бъдеще, като обединител на социално-медицинското мислене, на теорията и на практиката в областта на общественото здравеопазване.

